

Aparát celostní filologie

soustavný teoreticko-metodologický kurs

přednáší Tomáš Hoskovec

école doctorale du Cercle linguistique de Prague
doktorská škola Pražského lingvistického kroužku

2023/2024
(jarní běh)

Jazyk, předmět lingvistiky a medium veškeré filologie, není autonomní objekt, k němuž by šlo volně přistupovat z té či oné strany; jazyk je výkladový konstrukt, jímž objasňujeme řečovou komunikaci. Kurs vyloží, co je skutečná empirická danost veškeré filologie, jakou roli přitom hraje text, mluvený i psaný, a že jazyk co výkladový konstrukt je nutně dvojediný: vystupuje zároveň jako abstraktní systém i jako sociální instituce. V obojím pojetí jsou jazykové jednotky bifaciální znaky saussurovské povahy, s nimiž je nutné manipulovat podle specifických zásad. Když se člověk oprostí od jistých návyků až zlovyků, je to velmi přirozené a překvapivě účinné. Kurs postupně vyloží:

- co je konkrétní text a čím lze jeho konkrétnost uchopit;
- že jazykové útvary se nikdy neskládají, vždy pouze rozkládají shora dolů, od celku k částem, a co z toho plyne pro popis jazyka;
- jak složitý je vztah dvojí matérie jazyka, zvuku a písma;
- co je bifaciální saussurovský znak v jazyce a co bifaciální saussurovský znak mimo jazyk;
- že všechny struktury saussurovských znaků jsou vposledku sociální normy;
- co při znakovém pojetí jazyka znamená lexikon a gramatika;
- co jsou gramatické kategorie a jaký mají vztah k větnému významu;
- co při znakovém pojetí jazyka vůbec znamená význam lexikální;
- jak se konfiguracemi sémat modeluje smysl konkrétního textu;
- že nikdy nežijeme pouze v jednom, vždy naopak v mnoha jazycích, nikdy však ve všech zároveň;
- co z předešlého vyplývá pro vývoj jazyka a pro jeho vědomou reflexi, co v posledku jsou racionálně odůvodnitelné obory, oblasti a specializace jazykozpytu;
- že literatúra je svrchovaně lingvistická záležitost a mimo lingvistiku se vůbec nedá zkoumat. To vše bude nakonec demonstrováno na obsahovém rozboru Máchova *Máje*.

Přednášející bude posluchačům kursu průběžně dávat k dispozici své autorské texty.

Kurs je přístupný každému, kdo se o probírané otázky zajímá: stačí přijít, není nutné být doktorem ba ani studentem; jediné důležité je odhodlání soustavně pracovat podle explicitní metody.

Koná se v dílně Městské knihovny v Praze, Mariánské náměstí 1/98 (přízemí vpravo), vždy v pátek v čase 10h00 – 12h00 ve dnech

08.03., 15.03., 22.03., 05.04., 12.04., 19.04., 26.04., 03.05., 10.05., 17.05., 24.05. 2024

Kontakt na vyučujícího : <thoskovec@seznam.cz>, ☎ 242.499.932